॥१॥
(१)

॥गीताज्ञा[illegible]ध्या॥
॥१८॥

राजवाडे संशोधन मंदिर धुळे ग्रंथांक

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(२)

श्रीसच्चिदानंदरूपेण॥ध्या॥ आत्मरूपगणेशा केलियां स्मरण॥ सकळविद्यांचें अ
॥१॥ धिकरण॥ तेचि वंदूं श्रीचरण॥ सद्गुरूचे॥१॥ जयांचेनि आठवें॥ हे शब्दसृष्टी आंगवे॥
सारस्वत आघवें॥ जिव्हे सिये॥२॥ वक्तृत्वा गोडपणें॥ अमृतातें पारू म्हणे॥ रस होती वो उ२
ळगणे॥ अक्षरांचे॥३॥ भावाचें अवतरण॥ अवतरविती खुण॥ हातां चढे संपूर्ण॥
तत्वभेदे॥४॥ तेथ श्रीगुरूचे पाय॥ जें हृदय गवसूनि ठाये॥ तैं ये वदें भाग्य होये॥ उन्मेषा
सी॥५॥ ते नमस्कारू निआतां॥ तो पिता महत्याचा पिता॥ लक्ष्मीयेचा आसत्ता॥ ऐसें म्हणे॥६॥
श्रीभगवानुवाच॥ श्लोक॥ इदं शरीरं कौंतेय क्षेत्रमित्यभिधीयते॥ एतद्यो वेत्ति तं प्रा
हुः क्षेत्रज्ञमिति तद्विदः॥१॥ टिका॥ पार्था परियेसिजे॥ देह हें क्षेत्र म्हणिजे॥ हें जि जाणता
बोलिजे॥ क्षेत्रज्ञ॥७॥ श्लोक॥ क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत॥ क्षेत्रक्षेत्र
ज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम॥२॥ तरि क्षेत्रज्ञ जो येथें॥ तो मी हें जाण निरुतें॥ जो सर्व
॥२५०॥ क्षेत्रांतें॥ संगोपूनि असे॥८॥ आणि क्षेत्रक्षेत्रज्ञातें॥ जाणणें जें निरुतें॥ ज्ञान ऐसें ॥१॥

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(3)

तयातें ॥ मान्हंआम्हीं ॥ ९ ॥ श्लोक ॥ तत्क्षेत्रंयच्चयादृक्चयद्विकारियतश्चयत् ॥
सचयोयत्प्रभावश्चतत्समासेनमेश्रुणु ॥ ३ ॥ टिका ॥ तरिक्षेत्रयेणेंनावें ॥ शरीरजेणेंम्हा
वें ॥ म्हणितलेंआघवें ॥ सांगोंआतां ॥ १० ॥ हेंक्षेत्रकांम्हणिजे ॥ कैसेंहें कोंउपजे ॥ क
वणाकवणींवाहिजे ॥ विकारींयेथें ॥ ११ ॥ हेंऔटहातमोटकें ॥ कींकेवढेंपांकेतुकें ॥
बरडकींपिकें ॥ कवणाचेंहें ॥ १२ ॥ इत्यादिसर्व ॥ जेजयाचेभाव ॥ तेबोलिजतिसावयव ॥
अवधानदेयीं ॥ १३ ॥ श्लो० ॥ ऋषिभिर्बहुधागीतंछंदोभिर्विविधैःपृथक् ॥ ब्रह्मसूत्र
पदैश्चैवहेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥ ४ ॥ टिका ॥ पैंययाचिस्थळाकारणें ॥ श्रुतिसंवादबो
लणें ॥ तर्कयेणेंचिवीकरणें ॥ तोंडींताजाला ॥ १४ ॥ चार्वाकतांहेचिबोली ॥ दर्शनेंसेव
टाआली ॥ तेवीचिनाहींबुझावली ॥ अझुनिद्वंद्वं ॥ १५ ॥ शास्त्रांचियेसोयिरिके ॥
विचळिजेयेणेंचियेकें ॥ ययाचेनिचेवकें ॥ जगासिवाद ॥ १६ ॥ तोंडेंसींतोंडानपडे ॥
बोलेंसींबोलानघडे ॥ इयायुक्तिबडबडे ॥ न्यायजाला ॥ १७ ॥ नेणोंकोणहांचेंहेंस्थ

ळ॥ परिकैसें अभिमानाचें बळ॥ जेंघनोघरीं कपाळ॥ पिटवत असे॥१८॥ ना
स्तिकां देयावयातोंड॥ वेदांचें गादेंबीड॥ तें देखोनि पारवांड॥ अनचिवाजे॥१९॥ तेंम्ह
णे तुम्हीं निर्मळ॥ उटके चिवाकुजाळ॥ म्हणासीतरि पोफळ॥ बातलें आहे॥२०॥
पाषांडाचियेकडे॥ नागवी लुंचित्ती मुंडे॥ निघो जिळीं चित्तंडों॥ ताळासियेती॥२१॥
म्त्यकबळाचे निमाजें॥ हैं जेया झांविणकाजें॥ ऐसें देखोनियांव्याजें॥ निबाळेया
नी॥२२॥ म्त्यकसिआ धायिलें॥ तिहीं निरंजन चिसांविलें॥ यमदमाचें केलें॥ मळा
वेपुरे॥२३॥ येणें विद्वैक्षेत्राभिमानें॥ राज्यस्यजिलें ईशानें॥ गुंतिजाणो निस्मशा
नें॥ वासुकेळ॥२४॥ ऐसियापेजा महेशा॥ पांधुरणें दाही दिशा॥ लंत्वकरूं म्हणो
नि कोळिळसा॥ केलाकाम॥२५॥ पैं सत्यलोकनाथा॥ वदनें आलीं बळार्थी॥ तऱ्हीं तो
॥२९१॥ सर्वथा॥ जाणेचिना॥२६॥ येक म्हणती हें स्थुळ॥ जिवाचें चि समूळ॥ मगाप्राणा हें
कुळ॥ तयाचें येथें॥२७॥ जें प्राणाचा घरीं॥ आंगें राबते सावच्यान्ही॥ आणि मना

(5)

इसाव्यावरी। कुळवाडिकरू। २८। तयातें इंद्रियबैलाचीपेटी। नम्हणेअवसींपा
हाटीं। विषयक्षेत्रीं आटी। काढीभली। २९। मगविधीचीवाफचुकवी। आणिअन्या
याचें बीं वाफवी। कुकर्माचाकरवी। राबुजरी। १३०। तरितयाचिसारिखें। असेंपा
व्यपापपिके। मगजन्मकोटिदुःखें। भोगीजिव। ३१। नातरिविधीचियेवाफे। स
त्क्रियाबीजआरोपे। तरिजन्मशतमापें। सुखचिमविजे। ३२। तवंआणीकम्हणती
हें नके। हें जिवाचें नम्हणावें। आमतें पुसावें। आघवें क्षेत्राचें यया। ३३। जीवयेथें
उखिता। वस्तिकारवाटेजाता। आणिप्राणहाबैलोता। म्हणौनिजारो। ३४। अना
दिजेप्रकृति। सांख्यजियेतेंगाती। क्षेत्रहेवृत्ति। तियेचीजाणा। ३५। आणितिये
तेंसिध्याघवा। आंधिघरमेआवा। म्हणौनिनित्यवाहिवां। घरवाहे। ३६। वहावयाची
माहाटी। मुदलतिघेयेसरणी। तेतियेचाचिपोटीं। जालेगुणा। ३७। रजोगुणेंपेरी
तेतुलेंसत्वसोंकरी। येकलेंतमकरी। सांवगणीं। ३८। रचूनिमहतत्वाचेंखळें।

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the ...

(6)

॥गीता०॥ ॥३॥ मग्नियेकेचि काळुगेनिपोळें ॥ तेथें अरण्याची मिळे ॥ सोंजसली ॥ ३९ ॥ तवंयेकीं ॥अध्या०
॥१३॥
मतिवंती ॥ ययाबोला विचारवंती ॥ म्हणितलें ययाचा ज्ञसी ॥ अर्वाचिना ॥ ४० ॥ हांहे ॥१३॥
परतत्वाआंत ॥ प्रकृतीचीं केंमात ॥ हाद्येक [illegible] त्तांत ॥ जगेचि ऐका ॥ ४१ ॥ शून्यशेजशा
[illegible]ये ॥ सुलीनतेचियेतुळिये ॥ नादके[illegible]ती बळियें ॥ संकल्पेंयेणें ॥ ४२ ॥ तोअव
सांतेचेयिला ॥ उद्यमीसदैवंफला ॥ [illegible] निगेबाजोडला ॥ इच्छेसवें ॥ ४३ ॥ निरा
लंबीचीवाढी ॥ त्रिभुवनायेंवढी ॥ हेतयाचिया जोडी ॥ रूपाआली ॥ ४४ ॥ महाभूतां
चेंयेकवाट ॥ सैनावेंटाळुनिथाट ॥ [illegible]चे अघार ॥ चिरिलेच्यान्ही ॥ ४५ ॥ तया
वरिआधीं ॥ पांचवटियाची बांधी ॥ [illegible] पसदीं ॥ पांचस्रोतकां ॥ ४६ ॥ कर्माकर्मां
चेंगुडें ॥ घातलें दोन्हीं दोहोंकडे ॥ नपुंसकेंबनडें ॥ रानें केलें ॥ ४७ ॥ तेथेंयेरझारे
॥२५२॥ लागी ॥ जन्ममत्यूची सुरंगी ॥ खुहाविली जिलागी ॥ संकल्पेंयेणें ॥ ४८ ॥ मगाहं
कारेंसीं कैयेधीली ॥ करूनि जिविताची अवधी ॥ वाहाविलें बुद्धी ॥ चराचर ॥ ४९ ॥ ॥३॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

च्यापरी निराळी ॥ वाढे संकल्पाची डाहाळी ॥ म्हणोनि तो मुळी ॥ प्रपंचा ययां ॥९०॥
थिया मत मोक्तिकी ॥ तेथें पडिघा यिलें आणिकें ॥ म्हणती हां हो विवेकी ॥ कैसे तुम्ही
॥९१॥ परतत्वाच्या गावीं ॥ संकल्पसेज देखावी ॥ तरि कां पां न मनावी ॥ प्रकृति ययाची
॥९२॥ परि असो हें न कीं ॥ तुम्हीं ययां न लगावें ॥ आतां आथिका तें आघवें ॥ सांगिजेल
॥९३॥ तरि आकाशीं कवणें ॥ केली मेघांची भरणी ॥ अंतरिक्ष तारांगणें ॥ धरी कवण
॥९४॥ हा गगनाचा तडावा ॥ कवणें वोढीला केव्हां ॥ वारा हिंडत असावा ॥ हें कवणाचें मत
॥९५॥ रोम कवणा पेरी ॥ समुद्र कवण भरी ॥ पर्जन्याचिया करी ॥ धारा कवण ॥९६॥
॥९६॥ तैसें क्षेत्र हें स्वभावें ॥ वृत्तिकोप [illegible] के ॥ हें वाहे तया फावे ॥ येरां तुटे ॥९७॥
तयें आणिकें येकें ॥ क्षोभें म्हणितलें निकें ॥ तरि आगिजे येकें ॥ काळें केवीं ॥९८॥ हें
जाणोंमृत्युरागिवा ॥ सिंहाडेयाचा [illegible] ॥ परि काय वाजटा ॥ पुरि जतय्यसे
॥९९॥ जव हीं ययाचा मार ॥ देखतां [illegible] ॥ परि स्वमतीं थर ॥ अभिमानियां
॥१००॥ महाकल्पांपरती ॥ केवघालुं [illegible] ॥ सत्यलोकसंद्रजाती ॥ आंगीं वाजे
॥१०१॥

लोकपालनीचनवे॥दिग्गाज मेळावे॥स्वर्गाचिये आडवे॥रिघोनिमोडी॥६२॥
येरेंययाचेंनिखांरावातें॥जन्ममरणाचीयेंगर्ते॥निर्जिवेंहोऊनिपत्रमतें॥जीवमे
गें॥६३॥नीहाळींपांकेवढा॥यसरलेआहेचवडा॥करूनियांमाजिवडा॥आका
म४ रनाज॥६४॥म्हणोनिकाळाचीत्ता॥हाबोल निरुता॥ऐसेवाद पांडुसुता॥क्षेत्रालागी॥
६५॥हेबहुउखी विखी॥ऋषींकेले नैमिषीं॥पुराणें यियेविषीं॥मत्तपत्रिका॥
६६॥अनुष्टुपादिछंदें॥प्रबंधें जियें विविध विधें॥तियें पत्रावलंबन मदें॥करिती
आसुणी॥६७॥वेदिचेंब्रह्मसामसूत्र॥देखणेंपणें पवित्र॥परितयाही हेंक्षेत्राचो
जवेना॥६८॥आणिकें ख्याणिकीद॥वहती॥महाकवी हेतुमतीं॥ययालागीमती॥
वेंचिलिया॥६९॥परिऐसें हें येवढें॥कांअमुकयाचें निफुडें॥हेंकोणहांही वरपडें॥
॥२९७॥ होयेचिना॥७०॥आतांययावरि जैसें॥क्षेत्र हें असे॥तुजसांगों तैसें॥सांघतचि॥

॥३१॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(९)

महाभूतान्यहंकारोबुद्धिरव्यक्तमेवच॥इंद्रियाणिदशैकंचपंचचेंद्रियगोचराः॥५॥
इच्छाद्वेषःसुखंदुःखंसंघातश्चेतनाधृतिः॥एतत्क्षेत्रंसमासेनसविकारमुदाहृतं॥६॥
तरिमहाभूतपंचक॥ आणिअहंकारयेक॥ बुद्धिअव्यक्तदशक॥ इंद्रियांचा॥७२॥
आणिकिहीयेक॥ विषयांचादशक॥ सुखदुःखद्वेष॥ संघातइच्छा॥७३॥ आणि
चेतनाधृती॥ एवंक्षेत्रव्यक्ती॥ सांघीतलीतुजप्रति॥ आघवीचिहे॥७४॥ आतांमहा
भूतेंकवणें॥ कोणविषयकेसांकरणें॥ हेंवेगळालेपणें॥ येकैकसांघों॥७५॥ तरि
पृथ्वीआपतेज॥ वायुव्योमबुझ॥ सांगीतलींगातुज॥ महाभूतेंपांचैं॥७६॥ आ
णिजागृतीयेदशे॥ स्वप्नलपालेंअसे॥ नातरिआंवसे॥ चंद्रगुढ॥७७॥ नानाप्रौ
ढबाळकीं॥ तारुण्यराहेथोकीं॥ कांनफुलतांकळिकीं॥ आमोदजैसा॥७८॥ किं
बहुनाकाष्ठीं॥ वन्हीजेविकिरीटी॥ तेविप्रकृतीचापोटीं॥ गोप्यजोअसे॥७९॥
जैसाज्वरधातुगत॥ कुपथ्याचेंमिषपाहात॥ मगजालयांआंत॥ बाहिरव्या

joint project of the Rajwade Samshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

॥गीता०॥ पी॥ ८०॥ तैसीपांचांहीं गांठिपडे॥ जैंदेहाकार उघडे॥ तैंनाचवीचहूंकडे॥ तोअ ॥अध्या०॥
॥५॥ हंकारगा॥ ८१॥ नवलअहंकाराचीगोठी॥ विशेषेंनलगेअज्ञानापाठीं॥ सज्ञानाचे ॥१८॥
झोंबेकंठीं॥ नानासंकटींनाचवी॥ ८२॥ आतांबुद्धिजेम्हणिजे॥ तेंऐसाचिन्हीं
जाणिजे॥ बोलियेलेंयदुराजें॥ म्हणेतेंऐकसांगों॥ ८३॥ तरिकंदर्पाचेनिबळें॥
इंद्रियवृत्तीचेनिमेळें॥ विषांडुनियेतीपाळे॥ विषयांचेजेथें॥ ८४॥ तोसुखदुः
खाचानागोवा॥ जेथेंउगाणीलागेजिवा॥ तेथेंदोहोंसीहीवरवा॥ पाडुजेध
री॥ ८५॥ हेंसुखहेंदुःख॥ हेंपुण्यहेंदोष॥ कांहेंमैळहेंचोख॥ ऐसेंजेनिवडी॥ ८६॥
जेंयेअधमोत्तमसुजे॥ जियेसानथोरबुझे॥ जियादिठीपारखिजे॥ विषोजि
वें॥ ८७॥ जेतेजतत्वांचीआदि॥ जेसत्वगुणाचीवृद्धि॥ जेआत्मयांजिवाची
संधी॥ वसवितअसे॥ ८८॥ अर्जुनागातेजाण॥ बुद्धिगासंपूर्ण॥ आतांआयि
॥२५४॥ काबोलखुण॥ अव्यक्ताचें॥ ८९॥ पैंसांख्याचासिद्धांतीं॥ प्रकृतिजेमहामती॥ ॥५॥

तेंचियेथेंप्रकृती ॥ अव्यक्तागा ॥ ९० ॥ आणिसांख्य योगमतें ॥ प्रकृति परिसावि
ळीतुतें ॥ ऐसेंदोहीं परिचीयेथें ॥ विवंचिली ॥ ९१ ॥ तेथेंदुजी जेजीवदशा ॥ तियेनावं
विरेशा ॥ येथेंअव्यक्त ऐसा ॥ पर्यायहा ॥ ९२ ॥ तरिपाहल्यांरजनीं ॥ ताराळोपतीग
गनीं ॥ हारपेअस्तमानीं ॥ भूतक्रिया ॥ ९३ ॥ नातरिकां देहगेलयांपाठीं ॥ देहादिक
किरीटी ॥ उपाधिलोपेपोटीं ॥ कृतकर्माचा ॥ ९४ ॥ कांबीजमुद्रेआंत ॥ थोके तरूसम
स्त ॥ कांवस्त्रपणतंतु ॥ दशेराहे ॥ ९५ ॥ तैसेंसांडुनि स्थूळधर्म ॥ महाभूतेंभूतग्राम ॥
ळयाजातीसूक्ष्म ॥ होउनिजेथें ॥ ९६ ॥ अर्जुनातयानावें ॥ अव्यक्त हें जाणावें ॥
आतांसांघेनआघवें ॥ इंद्रियभेद ॥ ९७ ॥ तरिश्रवणनयन ॥ त्वचारसनाघ्राण ॥
इयेंजाणेंज्ञान ॥ करणेंपांचे ॥ ९८ ॥ इयेंतत्वमेळापकीं ॥ सुखेआणिदुःखाचीउखी
विखी ॥ बुद्धिकरितअसेमुखीं ॥ पांचेंइहीं ॥ ९९ ॥ मगवाचाआणिकर ॥ चरणआ
णिअधोद्वार ॥ पायुहेप्रकार ॥ पांचआणिक ॥ १०० ॥ कर्मेंद्रियेंम्हणिपती ॥ तियेंर

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(12)

॥गीताज्ञान॥ येंजाणिजती ॥ आयिकाकेवव्युत्पत्ती ॥ सांगतअसे ॥ १ ॥ पैंप्राणाच्चीअंतोरी ॥ ॥अध्या०
॥६॥ क्रियाशक्तिजेशरीरीं ॥ तियेचीरिगीनिगीद्वारीं ॥ पांचैंइहीं ॥ २ ॥ एवंदाहाहीक ॥१८॥
रणें ॥ सांधीतलोंदेवम्हणे ॥ परिसआतांफुडेपणें ॥ मनतेंऐसें ॥ ३ ॥ जेंइंद्रियांआ
णिबुद्धी ॥ माझारिलीयेसंधी ॥ रजोगुणाचांखांदीं ॥ तरतअसे ॥ ४ ॥ नीळिमा
अंबरीं ॥ कांमृगजळपाळहरी ॥ तैसेंवायांचिफरारी ॥ वावोजालें ॥ ५ ॥ आणिशु
क्रशोणिताच्यासांदा ॥ मिळतांपांचांचाबांधा ॥ वायुतत्वदशधा ॥ येकचिजालें ॥ ६ ॥
मगतिहींदाहेंभागीं ॥ देहधर्माचांवेगीं ॥ अधिष्ठिलेंआंगीं ॥ आपुलाला ॥ ७ ॥
तेथेंचांचल्यनिखिळ ॥ येकलेंटेलें निराळ ॥ तेंकेलेंरजाचेंबळ ॥ धरिलेंतेणें ॥
८ ॥ तेंबुद्धीसिबाहेरी ॥ अहंकारासिवरी ॥ ऐसाअसंधीमाझारी ॥ बळियावलें ॥
॥२९५॥ ९ ॥ वायांचिमनहेंनावं ॥ येऱ्हवींकल्पनाहेसावयव ॥ जयाचेनिसंगेंजीव ॥
दशावस्त ॥ ११० ॥ जेंप्रवृत्तिसिमूळ ॥ कामजयाचेंबळ ॥ जेंअखंडसूयेसळ ॥ ॥६॥

६

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai

(13)

अहंकारेंसीं ॥ १११ ॥ जेंइच्छेतेंवाढवी ॥ आशेतेंचढवी ॥ जेंपाठिपुरवी ॥ भयासि
गा ॥ १२ ॥ द्वैतजेणेंउठी ॥ अविद्याजेणेंलाठी ॥ जेंइंद्रियांतेंलोटी ॥ विषयांमाजि ॥ १३ ॥
संकल्पेंसृष्टिघडी ॥ सवेंचिविकल्पुनिमोडी ॥ मनोरथांचियाउत्तरडी ॥ उतरीर
ची ॥ १४ ॥ जेंभुलीचेंकुहर ॥ वायुतत्वाचेंअंतर ॥ बुद्धीचेंद्वार ॥ झांकोविलेंजेणें ॥ १५ ॥
तेंगा किरीटीमन ॥ ययाबोलानाहींआन ॥ आतांविषयाभिधान ॥ भेदआयिक ॥ १६ ॥
तरिस्पर्शआणिशब्द ॥ रूपरसगंधु ॥ हाविषोपंचविधु ॥ ज्ञानेंद्रियांचा ॥ १७ ॥
येहींपांचेंद्वारीं ॥ ज्ञानासिधांवबाहेरी ॥ जैसेंकांहिरवेचारीं ॥ भांबावेपशु ॥ १८ ॥
मगस्वरवर्णविसर्ग ॥ स्वीकारअथवात्याग ॥ संक्रमणउत्सर्ग ॥ विण्मुत्राचा ॥ १९ ॥
हेकर्मेंद्रियांचेपांच ॥ विषयगासाच ॥ जेबांधोनियांमाचे ॥ क्रियाधांवे ॥ १२० ॥
ऐसेहेदाही ॥ विषयगाइयेदेहीं ॥ आतांइच्छातेही ॥ सांगिजेल ॥ २१ ॥ तरिस्मृतितळें
आठवे ॥ कांबोलेंकानुझांकवे ॥ ऐसियावरिचेतवे ॥ वृत्तिजेगा ॥ २२ ॥ इंद्रियांवि

ययां वियेसेटी ॥ सरिसी विवेगोंडगी ॥ कामाची बाहरी ॥ धरूनियां ॥ २३ ॥ जिये
चेनिउविलेपणें ॥ मनासेंघ धावणें ॥ न रिघावें तेथें करणें ॥ तोंडेंसुत्ती ॥ २४ ॥ जिये
वृत्तीची आवडी ॥ पैं बुद्धि होय वेडी ॥ विषयीं जिये गोडी ॥ ते हे इच्छा ॥ १२५ ॥ आणि इंद्रि
लियासांगडें ॥ इंद्रियां आमिष न जोडे ॥ [illegible] सियाडावजो पडे ॥ तो विदेष ॥ २६ ॥ आतां
ययावरि सुख ॥ तें एवं विध देख ॥ जे [illegible] येकें वि ॥ अशेष ॥ विसरे जिव ॥ २७ ॥ मनें वाचा
काये ॥ जे आपुली आण वाये ॥ देहस्मृतीची जाये ॥ मोडित जेंयेक ॥ २८ ॥ जयाचेनि
[illegible]लेपणें ॥ पांगुळा होयिजे प्राणें ॥ [illegible]कोसी दुणें ॥ वरिही लाभ ॥ २९ ॥ अवघिया
चि इंद्रियवृत्ति ॥ हृदयाचाये कीतीं ॥ थापटुनि सुषुप्ती ॥ आणि जे गा ॥ ३० ॥ किंबहु
नासोये ॥ जिव आत्मयांची लाहे ॥ तेथें जें होये ॥ तयानांव सुख ॥ ३१ ॥ आणि ऐसी
हे अवस्था ॥ न जोडतां पार्था ॥ जियेतें विसवथा ॥ दुःख जाणें ॥ ३२ ॥ तें मनोरथस
[illegible]होय ॥ येरहवीं सिद्धि [illegible]ल यां आहे ॥ हे दोनीच उपाये ॥ सुखदुःखासि गा ॥ ३३ ॥

॥२५६॥

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. Joint project

(15)

आतां असंगा साक्षिभूता । देहीं चैतन्याची जे सत्ता । तियेनांव पांडुसुता । चेतना ये

थें ॥ १३४ ॥ जे नखौनि शिखावेर्‍हीं । उभी जागे शरीरीं । जे तिहीं अवस्थांतरीं । पाल

टेना ॥ ३५ ॥ मनबुद्ध्यादि आघवीं । जियेचेनि टवटवी । प्रकृति वनींची माधवी । सदा

जे ॥ ३६ ॥ जडाजडीं अंशीं । जे राहाटे सरिसी । ते चेतना गा तुज जैसी । लटिकें नाहीं ॥ ३७ ॥

येरें राव परिवारा नेणे । आज्ञाचि परचक्र जिणे । कां चंद्राचेनि संपूर्णपणें । सिंधु भ

रित ॥ ३८ ॥ नाना भ्रामकाचेनि संनिधानें । लोह करी सचेतनें । कां सूर्य संगें जन । चे

ष्टे जेवि ॥ ३९ ॥ अगा मुखमेळेंविण । पिलियांचें पोषण । करी जेवि निरीक्षण । कुर्मि

णी ये ॥ १४० ॥ पार्था तियापरी । आत्मसंगती ये शरीरीं । सजीवत्वाचा करी । उपयोग

जडा ॥ ४१ ॥ मग तियेतें चेतना । म्हणिपे अर्जुना । धृतिचीही विवंचना । आयिक

आतां ॥ ४२ ॥ तरि तत्त्वां परस्परें । उघड जाति स्वभाव वैरें । नाहे पृथ्वीतें निरें । निना

शिजे ॥ ४३ ॥ निरातें आटी तेज । तेजा वायु सिं झुंझ । आणि गगन तवं सहज । वायु

..क्षी ॥४४॥ तेदिसेचिकोणेंहीवेळे ॥ आपणकायसयाहीनमिळे ॥ आंतरिचोनिवेग
ळें ॥ आकाशाहें ॥४५॥ ऐसींपांचहीभूतें ॥ नवाहातियेकमेकांतें ॥ कांतियेंहीऐक्यते ॥
देहाायेती ॥४६॥ द्वंद्वांचीउखीविखी ॥ सांडुनिवसतीयेकीं ॥ येकयेकांतेंपोखी ॥ निजगुणें
गा ॥४७॥ ऐसेंनमिळत्तयांसाजणें ॥ चालेधैर्येंजेणें ॥ तयानावमीम्हणें ॥ धृतिपैंगा ॥४८॥
आणिजिवेंसिंपांडवा ॥ ययांछतिसांचामेळावा ॥ तोपैंयेथेंजाणावा ॥ संघातगा ॥४९॥
तु ऐसीछत्तीसहीभेद ॥ सांगीतलेतुजविशद ॥ ययांचेतुळेंयाप्रसिद्ध ॥ क्षेत्रम्हणिपें ॥५०॥
रथांगांचामेळावा ॥ जेविरथम्हणिपेंपांडवा ॥ कांअधोर्ध्वअवयवां ॥ नावंदेह ॥५१॥
२१४ कांकरितुरंगसमाजें ॥ सेनानावंनिफजे ॥ कांवाक्येंम्हणिपतिपुंजे ॥ अक्षरांचे ॥५२॥
जळधरांचामेळा ॥ वाच्यहोयअभाळा ॥ नानालोकांसकळां ॥ नावंजग ॥५३॥ कां
॥२९७॥ स्नेहसूत्रवन्ही ॥ मेळुयेकेचिस्थानीं ॥ धरिजेतोजनीं ॥ दीपहोय ॥५४॥ तैसांछत्ती
सहीयेंतत्वें ॥ मिळतीजेणेंयेकत्वें ॥ तेणेंस[illegible]हपरत्वें ॥ क्षेत्रम्हणिपें ॥५५॥ आणि

बाहातेनि क्षोतिकें ॥ पापपुण्य येथें पिके ॥ म्हणोनि आम्हीं कौतुकें ॥ क्षेत्र म्हणों गा
॥ ९६ ॥ येकांचे निमतें ॥ देह म्हणती ययातें ॥ परि असो हें अनंतें ॥ नावें यया ॥ ९७ ॥ पैं पर
तत्वा आरौतें ॥ आणि स्थावरां परौतें ॥ जें काहीं होतें जातें ॥ तें क्षेत्रचि हें ॥ ९८ ॥ परि सुरनर
उरगीं ॥ घडताहे योनिविभागीं ॥ ते गुणकर्मसंगीं ॥ पडिलें सातें ॥ ९९ ॥ हे चि गुणविवंचना ॥
पुढें म्हणिपैल अर्जुना ॥ प्रस्तुत आतां ज्ञाना ॥ रूप दाऊं ॥ १९० ॥ क्षेत्र तवं सविस्तर ॥ सां
गीतलें सविकार ॥ म्हणोनि आतां उदार ॥ ज्ञान आयिक ॥ ९१ ॥ जया ज्ञाना लागीं ॥ गगन
गिळिताति योगी ॥ स्वर्गाचि आडवांगीं ॥ उमरकडुनि ॥ ९२ ॥ न कारिती सिद्धीची चाड ॥ न धरि
ती रिद्धीची साड ॥ योगा ऐसें दुवाड ॥ हेळसिती ॥ ९३ ॥ तपोदुर्गें वोलांडिती ॥ क्रतुकोडी वो
वांडिती ॥ उलथोनि सांडिती ॥ कर्मवल्ली ॥ ९४ ॥ नाना भजनमार्गीं ॥ धांवत उघडा आंगीं ॥
येक रिघती सुरंगीं ॥ सुषुम्नेचा ॥ ९५ ॥ ऐसी जिये ज्ञानीं ॥ मुनीश्वरांसि उतान्हीं ॥ वेद
तरुचा पानोवानीं ॥ हिंडताति ॥ ९६ ॥ येयील गुरुसेवा ॥ यया बुद्धि पांडवा ॥ जन्माचा सां

राजवाडे संशोधन मंदिर धुळे ग्रंथांक

(18)

॥गीताज्ञा० डावा ॥ टाकितजे ॥ ६७ ॥ जयाज्ञानाची रिघवणी ॥ अविद्येउणेंआणी ॥ जिवात्मयां ॥अध्या०
॥१॥ बुझावणी ॥ मांडुनिदे ॥ ६८ ॥ जेंइंद्रियांचीं द्वारेंआडी ॥ प्रवृत्तिचेपायमोडी ॥ जें दैन्यवि ॥१३॥
फेडी ॥ मानसाचें ॥ ६९ ॥ द्वैताचा दुःकाळपाहे ॥ साम्याचें सुयाणेंहोये ॥ जयाज्ञानाची
सोये ऐसेंकरी ॥ १७० ॥ मदाचागावो निपुसी ॥ जेंमहामोहातेंग्रासी ॥ नेदीआपपर ऐसी ॥
भास उरों ॥ ७१ ॥ जेंसंसारातें उन्मुळी ॥ जेंसंकल्पपंक पाखाळी ॥ जेंअनावरावेंदा
ळी ॥ ज्ञेयातेंजें ॥ ७२ ॥ जयाचेनिउजाळें ॥ उघडती बुद्धीचेडोळे ॥ जीवदोंदावरिलो
ळे ॥ आनंदाचिया ॥ ७३ ॥ ऐसेंजेंज्ञान ॥ पवित्रैकनिधान ॥ जेथेंविटाळलेंमन ॥ चोख
होये ॥ ७४ ॥ आत्मयांजीवबुद्धी ॥ जेलागलीहोती क्षयव्याधी ॥ ते जयाचीयेसंनि
धी ॥ बळीकीजे ॥ १७५ ॥ तें निरूपम की निरूपिजे ॥ आयिकतांबुद्धिआणिजे ॥
॥२५८॥ वांचूनि डोळयांदेखिजे ॥ ऐसें नोहे ॥ ७६ ॥ मगतें चिये शरीरीं ॥ जेंआपुलीप्राप्तीक
री ॥ तेंइंद्रियांच्याव्यापारीं ॥ दिसिहीदिसे ॥ ७७ ॥ पैंवसंताचें रिघवणें ॥ झाडांचेनि ॥१॥

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

साजेपणें ॥ जाणिजे तेविकरणें ॥ सांघती ज्ञाना ॥ ७८ ॥ अगा वृक्षासि पाताळीं ॥
जळ सांपडे मुळीं ॥ तें शाखांचा बाहाळीं ॥ दिसे वरी ॥ ७९ ॥ कां भुमिचें मार्दव ॥ सांघे कों
भाचीं लवलव ॥ नाना आचार गौरव ॥ सकुळीनाचे ॥ ८० ॥ अथवा संभ्रमाचिया आ
यिती ॥ स्नेह जैसा ये व्यक्ती ॥ कां दर्शना चिया प्रशस्ती ॥ पुण्यपुरुष ॥ ८१ ॥ नातरि केळी
का पुरु जाला ॥ तो परिमळें जाणों आला ॥ कीं मिगरां दीप ठेविला ॥ तो बाहेरी फांके ॥ ८२ ॥
तैसीं हृदयीचें निज्ञानें ॥ जियें उमटती देहीं चिन्हें ॥ तें सांगों अवधानें ॥ चांगें आयिक ॥ ८३ ॥
श्लोक ॥ अमानित्वमदंभित्वमहिंसा क्षांतिरार्जवं ॥ आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्म
विनिग्रहः ॥ ७ ॥ टिका ॥ तरि कवणी येहा विषयींचें ॥ जिवा साम्य होणें न रुचे ॥ संभावितप
णाचें ॥ वोझें जया ॥ ८४ ॥ आंथिले चि गुण वानितां ॥ मान्यें हान मानितां ॥ योग्यतेचें येतां ॥
रूप आंगा ॥ ८५ ॥ गज अजों लागे केसा ॥ व्याधें रोधिला मृग जैसा ॥ कां बाहीं उतरतां व
ळसा ॥ दाटलागे के ॥ ८६ ॥ पार्था तेणें पाडें ॥ सन्मानें जो सांकडे ॥ गरिमे तें आंगा कडे ॥
येऊं नेदी ॥ ८७ ॥ पूज्यता डोळां न देखावी ॥ स्वकीर्त्ति कानीं नायिकावी ॥ हा अमुका

॥गीता॥ ऐसी नोहावी ॥ ओळखी लोकां ॥ ८८ ॥ तेथें सत्काराची केंगोडी ॥ कां आदरा देयील क्षेटी ॥ ॥अध्या०॥
॥१०॥ मरणेंसी साटी ॥ नमस्कारितां ॥ ८९ ॥ वाचस्पतीचेनि पाडें ॥ सर्वज्ञता तरि जोडे ॥ परि ॥१३॥
वेडिवे माजि दडे ॥ महिमे भेणें ॥ १९० ॥ चातुर्य लपवी ॥ महत्व हारवी ॥ पिसेपण मिर
वी ॥ आवडोनि ॥ ९१ ॥ लौकिकाचा उद्वेग ॥ शास्त्रावरी उपेग ॥ उगियेपणीं चांग ॥
आंथि क्षर ॥ ९२ ॥ जो आंथवळा धिक्करावा ॥ समंधीं सोयन धरावा ॥ ऐसीऐसी जिवीं ॥ चा
डबह ॥ ९३ ॥ तळवटेपण बाणे ॥ आंगीं हिणावो रखवणें ॥ तें तेंचि करणें ॥ बहुत करू
नी ॥ ९४ ॥ हा जिताना नव्हे ॥ लोक कल्पी येणें भावें ॥ तैसें जिणें होआवें ॥ ऐसी आशा
॥ ९५ ॥ पैल चालत कां नोहे ॥ कीं वारयानें जात आहे ॥ जना ऐसा भ्रम जाये ॥ ऐसया
होईजे ॥ ९६ ॥ माझें असतेपण लोपो ॥ नामरूप हारपो ॥ मातें झनें वाझिंघो ॥ भूतजा
त ॥ ९७ ॥ ऐसी जयाची नवसियें ॥ जो नित्य येकांता जात जाये ॥ नावेंचि जो जिये ॥
॥२५९॥ रानाचेनि ॥ ९८ ॥ वायू आणि जया पडे ॥ गगनेंसीं बोलों आवडे ॥ जीव प्राण झाडें ॥ ॥१०॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे

राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)

दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८

Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com